

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2003-2004

4 FÉVRIER 2004

Proposition de loi modifiant l'article 34 du Code des impôts sur les revenus 1992 en ce qui concerne les rentes et pensions d'origine étrangère

(Déposée par M. Christian Brotcorne)

DÉVELOPPEMENTS

Selon les règles logiques de droit international de l'OCDE les rémunérations du travail ainsi que les cotisations sociales ne sont plus imposables dans l'État de résidence du travailleur, mais doivent l'être dans celui où s'exerce l'activité professionnelle et qui en a supporté la charge, en déduction de revenus imposables.

Ce qui est valable pour les rémunérations et les cotisations sociales, l'est également pour les capitaux, les rentes et pensions versés aux travailleurs retraités, dont les primes ou les cotisations, pour la constitution de ces capitaux ou de ces revenus, ne sont pas imposables en Belgique, car elles ont été prises en charge par un État étranger, en déduction de revenus imposables dans cet État.

En Belgique, il ressort de l'article 34, § 1er, 1°, du Code des impôts sur les revenus 1992 que les pensions liées à l'activité professionnelle des bénéficiaires sont imposables au moment de leur attribution, et ce indépendamment de leurs modalités d'octroi.

Or l'application stricte de cet article est discriminatoire à l'égard de nos résidents, et constitue, pour un même revenu, deux poids, deux mesures, selon que ces capitaux, ces rentes ou ces pensions ont été constituées par des primes ou des cotisations, en déduction

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2003-2004

4 FEBRUARI 2004

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 34 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 met betrekking tot renten en pensioenen van buitenlandse oorsprong

(Ingediend door de heer Christian Brotcorne)

TOELICHTING

Volgens de logische regels van het internationaal recht van de OESO, zijn zowel de inkomsten uit arbeid als de sociale bijdragen niet meer belastbaar in het land waar de werknemer verblijft maar wel in het land waar hij zijn beroepsactiviteiten uitoefent en dat daar de lasten van gedragen heeft, die in mindering komen van het belastbaar inkomen.

Wat geldt voor de lonen en de sociale bijdragen, geldt ook voor de kapitalen, de renten en de pensioenen die aan gepensioneerde werknemers worden uitbetaald en wier premies of bijdragen voor het opbouwen van die kapitalen of inkomsten niet belastbaar zijn in België, want ze zijn door een ander land ten laste genomen doordat ze in mindering komen van de in dat land belastbare inkomsten.

In België blijkt uit artikel 34, § 1, 1°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen dat pensioenen die betrekking hebben op de beroepswerkzaamheid van de verkrijger, belastbaar zijn op het moment dat zij worden toegekend en wel ongeacht de wijze waarop ze worden toegekend.

De strikte toepassing van dit artikel betekent echter een discriminatie voor onze ingezetenen en houdt in dat er met twee maten wordt gemeten voor hetzelfde inkomen, al naargelang de kapitalen, de renten of de pensioenen in kwestie zijn opgebouwd met premies of

de revenus imposables en Belgique ou bien à l'étranger.

Prenons le cas d'un résident en Belgique ayant travaillé aux Pays-Bas et d'anciens résidents des Pays-Bas venus habiter en Belgique, bénéficiaires de capitaux ou de rentes d'assurance vie ou d'assurance groupe dont les primes déduites de revenus imposables aux Pays-Bas ont été calculées sur leurs rémunérations et versées par eux et par leur employeur, directement et irrévocablement, en leur faveur. Les capitaux ou les rentes des retraites de ces résidents en Belgique n'y sont pas imposables, car les primes de ces contrats n'ont pas été déduites de revenus imposables en Belgique.

Selon une jurisprudence constante des Cours d'appel d'Anvers et de Gand, ces capitaux et ces rentes sont exonérés d'impôt belge car les primes versées n'avaient pas été déduites des revenus imposables en Belgique (Gand, 9 mars 2000; Anvers, 10 octobre 2000; Anvers, 16 mars 1999; Anvers, 16 décembre 1997; Anvers, 22 octobre 1996; Anvers, 18 septembre 1995; Anvers, 24 juin 1993).

Une autre source de litiges fiscaux relatifs à la stricte application de l'article 34, § 1er, 1°, se produisent et risquent de se reproduire avec les anciens travailleurs résidents de notre pays, bénéficiaires de retraites françaises dont les cotisations à l'origine de celles-ci ont été déduites en totalité ou en partie de revenus imposables en France.

En France, il existe actuellement deux systèmes de retraite par «répartition» à savoir celui des retraites légales de la sécurité sociale et celui des retraites complémentaires extralégales versées par des caisses professionnelles de retraites différentes de celles de la sécurité sociale mais avec des critères semblables. Tous deux sont, en effet, alimentés par des cotisations distinctes du travailleur et de son employeur. Il existe également une répartition des charges «entre les générations» dès lors que ce sont les cotisations des travailleurs en activité qui permettent le paiement des retraites des travailleurs inactifs atteints par la limite d'âge à travailler. En outre, un «rattrapage» est également possible quand ces derniers débutent tardivement le versement de cotisations. Notons que ces deux systèmes sont également conçus pour remédier à l'incidence désastreuse sur les retraites due aux dévalorisations monétaires.

Pour leur calcul, les cotisations «travailleur» et «employeur» des retraites légales sont limitées au plafond A de la sécurité sociale. Sur un total de 14,75% des rémunérations brutes, les proportions des cotisations distinctes respectives du travailleur (T) et de son employeur (E) représentent: 6,55% (T) ou 44,40% et 8,20% (E) ou 55,60%. Pour remédier aux

bijdragen die in mindering komen van in België dan wel in het buitenland belastbare inkomens.

Nemen wij het geval van een Belgische ingezetene die in Nederland heeft gewerkt en van vroegere ingezetenen van Nederland die nu in België wonen en die verkrijger zijn van kapitalen of van renten van levensverzekeringen of van groepsverzekeringen waarvan de premies, aftrekbaar van het belastbaar inkomen in Nederland, berekend zijn op basis van hun bezoldiging en gestort zijn door henzelf en hun werkgever, rechtstreeks en onherroepelijk te hunnen voordele. De pensioenkapitalen of -renten van deze in België verblijvende personen zijn er niet belastbaar, aangezien de premies van deze contracten niet zijn afgetrokken van in België belastbare inkomsten.

Volgens de vaste rechtspraak van de hoven van beroep van Antwerpen en Gent, zijn deze kapitalen en renten vrijgesteld van belasting in België aangezien de gestorte premies niet afgetrokken zijn van in België belastbare inkomsten (Gent, 9 maart 2000; Antwerpen, 10 oktober 2000; Antwerpen, 16 maart 1999; Antwerpen, 16 december 1997; Antwerpen, 22 oktober 1996; Antwerpen, 18 september 1995; Antwerpen, 24 juni 1993).

Andere fiscale geschillen die te maken hebben met de strikte toepassing van artikel 34, § 1, 1°, waarmee we waarschijnlijk ook in de toekomst te maken zullen krijgen, hebben betrekking op gewezen werknemers die in ons land wonen en die Franse pensioengelden ontvangen waarvoor de bijdragen geheel of gedeeltelijk afgetrokken zijn van in Frankrijk belastbare inkomsten.

In Frankrijk zijn er momenteel twee systemen van pensioenen binnen het omslagstelsel: het ene is dat van de wettelijke pensioenen van de sociale zekerheid en het andere is dat van de aanvullende, extralegale pensioenen die uitgekeerd worden door een andere pensioenkas dan deze van de sociale zekerheid, maar waarvoor gelijkaardige criteria gehanteerd worden. Beide kassen worden immers gestijfd door aparte bijdragen van de werknemer en zijn werkgever. Er bestaat ook een intergenerationele solidariteit aangezien het de bijdragen zijn van de nu actieve werknemers die de uitbetaling mogelijk maken van de werknemers die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt. Ook kan er worden «ingehaald» wanneer de werknemers hun bijdragen pas in een later stadium beginnen te betalen. Deze twee systemen zijn ook ontworpen om de rampzalige gevolgen van een geldontwaarding voor de pensioenen te verhelpen.

Voor de berekening van de sommen die door de werknemer en de werkgever moeten worden bijgedragen voor de wettelijke pensioenen wordt het plafond A van de sociale zekerheid gehanteerd. Op een totaal van 14,75% van de bruto bezoldiging, verhouden de aparte bijdragen van de werknemer (WN) en de werkgever (WG) zich als volgt: 6,55% (WN) of

dévalorisations monétaires des cotisations, les retraites sont calculées en reprenant celles des 10 meilleures années de la carrière auxquelles on applique des coefficients de revalorisation. Les retraites ainsi calculées ne peuvent toutefois pas dépasser le plafond de la sécurité sociale de l'année de leur mise en application.

Les retraites extralégales dites «retraites complémentaires» appartiennent à deux grands groupes. Les premières, du groupe intitulé AGIRC (Association générale des institutions de retraites des cadres), ont été créées en 1947, au bénéfice des cadres et dirigeants d'entreprise. Suivant conventions collectives ou par accords signés par les partenaires sociaux, elles ont été étendues aux employés, techniciens et agents de maîtrise, puis, en 1962, à toutes les catégories professionnelles salariées, regroupées sous l'appellation de groupe ARRCO (Association pour le régime de retraite complémentaire des salariés). Sous réserve du respect de certaines conditions, la veuve d'un retraité a droit à une allocation de réversion égale à une certaine fraction de la retraite de son conjoint décédé.

Pour rendre le système des retraites complémentaires indépendant des dévaluations monétaires, les cotisations versées sont annuellement divisées par un salaire de référence d'une unité de temps de travail afin d'être converties en points équivalents à des temps de travail.

Les points acquis par cotisation sont agrégés dans un compte individuel de points par travailleur. Au moment de sa retraite, pour déterminer son montant, ces points sont multipliés par le prix du salaire de référence de l'année de la retraite afin d'être convertis en unités monétaires. Les montants de cette retraite et même de celle de réversion en cas de prédécès du bénéficiaire sont annuellement réévalués ensuite en fonction de l'évolution du salaire de référence.

On peut dès lors conclure que ces retraites complémentaires sont totalement exonérées d'impôts en Belgique car celles-ci sont constituées par des cotisations travailleur et employeur déduites des revenus imposables en France, et pas en Belgique, allouées :

— à d'anciens travailleurs ayant résidé en France, occupés au cours de leur vie active dans des entreprises de ce pays, et qui habitent maintenant en Belgique;

— aux anciens travailleurs résidant en Belgique hors de la zone frontalière belge et qui ont travaillé dans des entreprises en France;

— aux anciens travailleurs résidant en Belgique dans la zone frontalière belge, mais qui ont travaillé

44,40% en 8,20% (WG) of 55, 60%. Om de waardevermindering van de bijdragen bij te sturen, worden de pensioenen berekend op basis van de bezoldiging van de 10 beste jaren van de loopbaan, waarop vervolgens herwaarderingscoëfficiënten worden toegepast. De op die manier berekende pensioenen mogen echter niet het socialezekerheidsplafond overschrijden van het jaar van hun eerste uitbetaling.

De extralegale of aanvullende pensioenen kunnen in twee grote groepen worden ondergebracht. De eerste, in Frankrijk behorende tot het type «AGIRC» (*Association générale des institutions de retraites des cadres*) zijn in 1947 gecreëerd voor de kaderleden en de bedrijfsleiders. Door middel van collectieve overeenkomsten of overeenkomsten die door de sociale partners zijn ondertekend, werden ze vervolgens uitgebreid tot bedienden, technici en leidinggevenden en uiteindelijk in 1962 tot alle beroepscategorieën van werknemers, onder de algemene benaming ARRCO (*Association pour le régime de retraite complémentaire des salariés*). Mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan, heeft de weduwe van een gepensioneerde recht op een weduwenpensioen gelijk aan een deel van het pensioen van haar overleden echtgenoot.

Teneinde ervoor te zorgen dat de aanvullende pensioenen niet meer afhankelijk zijn van de waardevermindering van de gestorte bijdragen, worden de gestorte bijdragen jaarlijks gedeeld door een referentiebezoldiging voor een bepaalde tijdseenheid, zodat zij kunnen worden omgezet in «punten» die overeenstemmen met bepaalde arbeidstijden.

De punten die via de bijdragen zijn verzameld, worden opgeteld in een individuele puntenrekening per werknemer. Op het moment dat de werknemer met pensioen gaat, worden de punten, om het bedrag van het pensioen te bepalen, vermenigvuldigd met de referentiebezoldiging van het jaar van pensionering. Zo kunnen de punten omgezet worden in geldbedragen. Het bedrag van het pensioen en ook het bedrag van het weduwenpensioen in geval de begunstigde overleden is, worden jaarlijks aangepast op basis van de evolutie van de referentiebezoldiging.

Men kan dus besluiten dat deze aanvullende pensioenen volledig vrijgesteld zijn van belasting in België, aangezien ze opgebouwd zijn met werknemers- en werkgeversbijdragen die afgetrokken zijn van in Frankrijk en niet in België belastbare inkomens, en ze uitbetaald worden aan :

— gewezen werknemers die in Frankrijk hebben gewoond, er tijdens hun actieve leven bij bedrijven hebben gewerkt, en die nu in België wonen;

— gewezen werknemers die in België wonen buiten de Belgische grensstreek en die in Frankrijk bij bedrijven hebben gewerkt;

— gewezen werknemers die in België wonen in de Belgische grensstreek maar die in Frankrijk bij bedrij-

dans des entreprises en France, situées hors de la zone frontalière française.

L'imposition en Belgique de ces retraites, sous prétexte que jadis les revenus professionnels non imposables dans notre pays auraient néanmoins été déclarés, pour permettre l'augmentation du taux progressif d'imposition à appliquer aux autres revenus d'origine belge (clause de réserve de progressivité), ne doit pas être retenue, car légalement, en vertu de l'article 11, 1°, de la Convention belgo-française de 1964, ces revenus étaient imposables dans l'État où s'exerçait l'activité professionnelle des travailleurs, c'est-à-dire en France.

Par contre les retraites des anciens travailleurs frontaliers qui résidaient en Belgique et travaillaient en zone frontalière française sont imposables en Belgique, à concurrence de la partie de celles-ci correspondant aux cotisations retenues en France, déduites du revenu professionnel français imposable en Belgique de ces travailleurs frontaliers. À l'exclusion de la partie de ces retraites correspondant aux cotisations versées par l'employeur en France, en déduction de ses revenus imposables dans ce pays.

Suivant la définition précédente des retraites françaises, la fraction de ces retraites imposables en Belgique s'élève selon les caisses à 44,40% pour la CRAM (Caisse régionale d'assurance maladie de la sécurité sociale), 37,50% pour l'AGIRC et 40% pour l'ARRCO.

Toutefois, pour simplifier, nous proposons de réduire uniformément le pourcentage de ces retraites imposables en Belgique à 40% de leur montant.

Dès lors que tous les cas d'exonération totalement ou partiellement de l'impôt des personnes physiques en Belgique, nonobstant l'article 34, § 1er, 1°, des rentes et des pensions étrangère, ayant été examinés, il convient à notre sens d'adapter en conséquence, le Code des impôts sur les revenus 1992.

Christian BROTCORNE.

*
* *

ven hebben gewerkt die niet in de Franse grensstreek zijn gelegen.

Het in België belasten van die pensioenen onder het voorwendsel dat de beroepsinkomsten die bij ons niet belastbaar waren indertijd toch aangegeven zijn, om het mogelijk te maken de progressieve aanslagvoet die van toepassing is op de andere, in België gegenereerde inkomsten, te kunnen verhogen (clausule van progressievoorbehoud) is niet aanvaardbaar, omdat die inkomsten wettelijk, krachtens artikel 11, 1°, van de Belgisch-Franse Conventie van 1964, belastbaar waren in de Staat waar de beroepswerkzaamheid van de werknemer werd uitgeoefend, namelijk in Frankrijk.

Daarentegen zijn de pensioenen van de gewezen grensarbeiders die in België woonden en in de Franse grensstreek werkten, wel in België belastbaar ten belope van het deel hiervan dat beantwoordt aan de in Frankrijk afgehouden bijdragen, die zijn afgetrokken van het Franse beroepsinkomen van de grensarbeiders dat in België belastbaar was. Dit met uitsluiting van het deel van die pensioenen dat beantwoordt aan de door de werkgever in Frankrijk betaalde bijdragen, die afgetrokken worden van zijn in dat land belastbare inkomsten.

Volgens de hierboven gegeven definitie van de Franse pensioenen, bedraagt het deel van die pensioenen die in België belastbaar zijn, 44,40% voor de CRAM (*Caisse régionale d'assurance maladie*, van de sociale zekerheid), 37,50% voor de AGIRC, en 40% voor de ARRCO.

Wij stellen voor de berekening te vereenvoudigen en te bepalen dat het deel van die pensioenen die in België belastbaar zijn, 40% van het bedrag ervan vertegenwoordigt.

Aangezien we nu alle gevallen hebben onderzocht waarin renten en pensioenen afkomstig uit het buitenland, niettegenstaande artikel 34, § 1, 1°, geheel of gedeeltelijk zijn vrijgesteld van de Belgische personenbelasting, menen wij dat het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 moet worden aangepast.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution

Art. 2

L'article 34, § 1er, 1°, du Code des impôts sur les revenus 1992, modifié en dernier lieu par la loi du 28 avril 2003, est complété comme suit :

« À l'exception des rentes ou des pensions d'origine étrangère, en totalité ou en partie, qui sont exonérées de l'impôt sur les revenus en Belgique, pour autant que, en totalité ou en partie, les primes ou les cotisations, versées pour leur constitution, n'ont pas été déduites en totalité ou en partie de revenus imposables en Belgique. »

2 décembre 2003.

Christian BROTCORNE.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 34, § 1, 1°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, vervangen door de wet van 19 juli 2000, wordt aangevuld als volgt :

« Met uitzondering van de renten of pensioenen die geheel of gedeeltelijk van buitenlandse oorsprong zijn en die vrijgesteld zijn van de inkomstenbelasting in België, voor zover de premies of de bijdragen die gestort zijn voor het opbouwen van deze pensioenen, niet geheel of gedeeltelijk zijn afgetrokken van in België belastbare inkomsten. »

2 december 2003.